

INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI O`QITISHDA MASOFAVIY TA`LIM TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

**Gulnoza Berdiyeva,
Qarshi davlat universitetining Pedagogika instituti o`qituvchisi,
Annotatsiya**

Ma'lumki, masofaviy ta'lim – yangi axborot texnologiyalari va multimedia tizimlari negizida kunduzgi, kunduzgi-sirtqi, sirtqi va kechki ta'lim elementlarini birlashtiruvchi o`ziga xos o`qitish shakli hisoblanadi. Zamonaviy aloqa vositalari va elektron nashriyotlar an'anaviy o`qitish shakllari kamchiliklarini (yutuqlarini saqlab qolgan holda) bartaraf etish imkoni ekan, maqolada ham ta'limning alohida jixatlari tahlil qilinadi.

Kalit so`zlar: masofaviy ta'lim, pedagogik texnologiyalar, usullar, axborot, dars, informatika, kurs.

THE IMPORTANCE OF DISTANCE EDUCATION TECHNOLOGIES IN TEACHING INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES

**Gulnoza Berdiyeva,
Teacher of the Pedagogical Institute of Karshi State University,
Annotation**

It is known that distance education is a unique form of education that combines the elements of full-time, part-time, part-time and evening education on the basis of new information technologies and multimedia systems. While modern means of communication and electronic publishing are able to overcome the shortcomings (while maintaining the achievements) of traditional forms of education, the article also analyzes the specifics of education.

Keywords: distance learning, pedagogical technologies, methods, information, lessons, computer science, course.

ЗНАЧЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНФОРМАТИКИ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

**Гулноза Бердиева,
Преподаватель педагогического института Каршинского государственного
университета,
Аннотации**

Известно, что дистанционное образование - это уникальная форма обучения, сочетающая в себе элементы очной, заочной, заочной и вечерней форм обучения на основе новых информационных технологий и мультимедийных систем. Хотя современные средства коммуникации и электронные публикации способны преодолеть недостатки (при сохранении достижений) традиционных форм обучения, в статье также анализируется специфика обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, педагогические технологии, методы, информация, уроки, информатика, курс.

Adabiyotlar taxlili va metodologiyasi

Zamonaviy ma'noda birinchi masofaviy ta'lim kursi 1840-yillarda ser Isaak Pitman tomonidan taqdim etilgan bo'lib, u stenogramma tizimini otkritkalarda stenografiyaga ko'chirilgan matnlarni pochta orqali yuborish va tuzatish evaziga o'z talabalaridan transkripsiyalarni olish orqali o'rgatgan. Talabalarning fikr-mulohazalarini bildirish elementi Pitman tizimidagi muhim yangilik edi. Bu sxema 1840-yilda Angliya bo'ylab yagona pochta tariflarining joriy etilishi tufayli mumkin bo'ldi. Ushbu dastlabki ish juda muvaffaqiyatli bo'ldi va uch yildan so'ng ushbu kurslarni yanada rasmiy asosda tashkil etish uchun Fonografik yozishmalar jamiyati tashkil etildi. Jamiyat butun mamlakat bo'ylab ser Isaak Pitman kollejarining keyinchalik shakllanishiga yo'l ochdi. Qo'shma Shtatlardagi birinchi sirtqi maktab 1873 yilda tashkil etilgan Uyda o'qishni rag'batlantirish jamiyati edi. 1894 yilda asos solingan Wolsey Hall, Oksford Buyuk Britaniyadagi birinchi masofaviy ta'lim kolleji edi.

COVID-19 pandemiyasi davridagi masofaviy ta'lim taraqqiyoti

COVID-19 pandemiyasi davrida dunyoda videokonferentsiyalar orqali masofaviy darslar kun sayin ortmoqda. Xususan, Rossiya, Italiyada bunga ko'proq e'tibor qaratilgan. COVID-19 pandemiyasining ta'limga ta'siri bo'ldi albatta, sababi COVID-19 pandemiyasi butun dunyo bo'ylab maktablarning ko'pchiligining yopilishiga olib keldi. Ko'pgina maktablar Zoom, Cisco Webex, Google Classroom, Google Meet, Microsoft Teams, D2L va Edgenuity kabi platformalar orqali onlayn masofaviy ta'limga o'tishdi. Ushbu o'tishning internetga ulangan qurilma yoki barqaror internet aloqasi bo'lmagan talabalarga ta'siridan xavotirlar paydo bo'ldi. COVID-19 pandemiyasi davrida masofaviy ta'lim ko'plab talabalar va o'qituvchilar uchun sinxron ta'limni to'xtatdi; o'qituvchilar real vaqt rejimida dars bera olmay qolgan va faqat asinxron ta'limga o'ta olgan bo'lsa, bu ularning o'tish jarayonini yengishlariga sezilarli va salbiy ta'sir ko'rsatdi va turli huquqiy muammolarni, ayniqsa mualliflik huquqini keltirib chiqardi. Onlayn ta'limning afzalliklari va kamchiliklari haqidagi yaqinda o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, talabalar o'z ishlarini ishlab chiqarishda qiyinroq vaqtga duch kelindi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilar o'qitiladigan ma'lumotlar miqdorini qisqartirishlari va talabalar o'zlarining ishlarini yaratishlari uchun dars davomida ko'proq faoliyatni o'z ichiga oldi. Internet texnologiyasi ochiq ta'lim resurslari va elektron ta'lim va MOOC kabi vositalar orqali masofaviy ta'limning ko'plab shakllarini ta'minladi.

Ma'lumki, internetning kengayishi chegaralarni xiralashtirsa-da, masofaviy ta'lim texnologiyalari etkazib berishning ikkita usuliga bo'linadi: sinxron ta'lim va asinxron ta'lim. Sinxron ta'limda barcha ishtirokchilar an'anaviy sinfda o'qitishdagi kabi bir vaqtning o'zida virtual sinfda "hozir" bo'lishadi. Bu vaqt jadvalini talab qiladi. Veb-konferentsiya, videokonferensaloqa, o'quv televideniyesi, o'quv televideniyesi to'g'ridan-to'g'ri efirga uzatiladigan sun'iy yo'ldosh (DBS), internet radiosi, jonli efir, telefon va internetga asoslangan VoIP kabi sinxron texnologiyalarga misol bo'la oladi. Veb-konferentsiya dasturi sinf yig'ilishlarini osonlashtirishga yordam beradi va odatda matnli suhbat, so'rovlar, qo'l ko'tarish, kulgichlar va boshqalar kabi qo'shimcha o'zaro ta'sir vositalarini o'z ichiga oladi. Bu vositalar, shuningdek, sinxron sessiyalar

yo'zuvlarini tinglay oladigan talabalarning asinxron ishtirokini qo'llab-quvvatlaydi. Masofaviy ta'lim kurslarida ishtirokchilarning mavjudligini oshirish uchun immersiv muhitlar (ayniqsa SecondLife) ham qo'llanilgan. Sinf xonasidan foydalangan holda sinxron ta'limning yana bir shakli bu robot proksi-serverlaridan foydalanish, shu jumladan kasal talabalarga darslarga borishga ruxsat beruvchilar.

Asinxron ta'limda ishtirokchilar kurs materiallariga o'zlarining jadvallari bo'yicha moslashuvchan tarzda kirishadi. Talabalar bir vaqtning o'zida birga bo'lishlari shart emas. Masofaviy ta'limning eng qadimgi shakli bo'lgan pochta yozishmalar asinxron yetkazib berish texnologiyasi bo'lib, xabarlar paneli forumlari, elektron pochta, video va audio yo'zuvlar, bosma materiallar, ovozli pochta va faks.

Ikki usulni birlashtirish mumkin. Ochiq universitetlar va kampusga asoslangan institutlar soni ortib borayotgan ko'plab kurslar masofadan o'tkaziladigan mashg'ulotlarni to'ldirish uchun doimiy yoki kunduzgi o'qitish sessiyalaridan foydalanadi. Ushbu aralash masofaviy va kampusga asoslangan ta'lim so'nggi paytlarda "aralashirilgan ta'lim" yoki kamroq tez-tez "gibrid ta'lim" deb nomlana boshladi. Ko'pgina ochiq universitetlar "masofaviy ta'lim" rukni ostida texnologiyalar aralashmasidan va o'qitish usullaridan (yuzma-yuz, masofaviy va gibrid) foydalanadi.

Mulohaza va takliflar

Masofaviy o'qitishda interaktiv radio yo'riqnomasi (IRI), interaktiv audio yo'riqnomasi (IAI), onlayn virtual dunyolar, raqamli o'yinlar, vebinarlar va veb-translyatsiyalardan ham foydalanish mumkin, bularning barchasi elektron ta'lim deb ataladi. Nihoyat, masofaviy ta'lim, har qanday ta'lim kabi, talabalar, o'qituvchi va o'quv resurslaridan, ya'ni o'quvchiga o'qishga imkon beradigan kitoblar, audio, video va grafik displeylardan iborat bo'lgan o'quv guruhini tashkil etadi, ba'zan o'quv jamoasi deb ataladi. ko'rsatma mazmuniga kirish. Internetdagi ijtimoiy tarmoqlar jamiyat qurish g'oyasini ilgari suradi. Facebook va YouTube kabi saytlarda foydalanuvchilar profil yaratadilar, ular bilan aloqada bo'lgan a'zolari ("do'stlar") aniqlaydilar va hamfikrlarning yangi hamjamiyatlarini yaratadilar. Masofaviy ta'lim sharoitida bunday tarmoq o'quvchilarning bir-biri bilan aloqalarini ta'minlashi va shu bilan ularning izolyatsiya hissini kamaytirishi mumkin. Zamonaviy masofaviy ta'lim kurslarida raqamli o'qish materiallari, podkastlar (talabaning bo'sh vaqtida elektron tinglash yoki ko'rish uchun yozib olingan sessiyalar), elektron pochta, mavzuli (bog'langan) muhokama forumlari, chat xonalari va testlarni o'z ichiga olgan veb-ga asoslangan kurslarni boshqarish tizimlari qo'llaniladi. virtual (kompyuter simulyatsiyasi) sinflarda funktsionallikni olish. Ham mulkiy, ham ochiq kodli tizimlar keng tarqalgan. Aksariyat tizimlar odatda asinxron bo'lsa-da, o'quvchilarga ko'p funksiyalardan xohlagan vaqtda foydalanish imkonini beradi, jonli video, audio va elektron hujjatlarga belgilangan vaqtda umumiy foydalanishni o'z ichiga olgan sinxron texnologiyalar ham qo'llaniladi. Bloglar, vikilar (sinfdagi barcha ishtirokchilar tomonidan o'zgartirilishi mumkin bo'lgan veb-saytlar) va birgalikda tahrirlangan hujjatlar ko'rinishidagi umumiy ijtimoiy maydonlar ta'lim muassasalarida ham qo'llaniladi, lekin ular bilan muloqot qilish uchun Internetda mavjud bo'lgan o'xshash joylarga qaraganda kamroq darajada. Zamonaviy institutsional masofaviy ta'limning o'sishi bilan bir qatorda Internetga asoslangan yoki osonlashtirilgan shaxsiy ta'lim xizmatlari, jumladan, elektron repetitorlik, elektron murabbiylik va tadqiqot yordami paydo bo'ldi. Bundan tashqari, ko'plab ta'lim kompaniyalari mavjud bo'lib, ular ota-onalarga o'z farzandlari uchun mahalliy repetitorlarni tanlash va ular bilan bog'lanishda yordam berishadi. Masofaviy ta'lim dasturlari va repetitorlik

xizmatlaridan foydalanish, ayniqsa, bolalarini uyda o'qiydigan ota-onalar orasida ko'paydi. Ko'pgina universitetlarda o'qish, yozish va asosiy matematika bo'yicha tuzatish yordami uchun ba'zi onlayn repetitorlik xizmatlari mavjud va ba'zilarida hatto dissertatsiya jarayonida doktorlik nomzodlariga yordam berish uchun onlayn murabbiylik dasturlari mavjud. Va nihoyat, Internetga asoslangan ko'plab shaxsiy yordamchi kompaniyalar uzluksiz ta'lim yoki kasbiy rivojlanishga intilayotgan kattalar uchun bir qator xizmatlarni taklif qiladi.

Xulosa

Onlayn ta'lim - bu o'qituvchilar yoki talabalar Internetda mavjud bo'lgan ta'lim vositalaridan foydalanishi.

Bu shuni anglatadiki, talabalar o'qituvchi va tengdoshlari bilan jismonan sinfda bo'lganlarida ham onlayn vositalardan foydalanishlari mumkin. Onlayn ta'limdan istalgan joyda va istalgan vaqtda foydalanish mumkin, shuning uchun o'qituvchilar talabalardan darsda yoki uyda tayyorgarlik va topshiriqlar uchun ulardan foydalanishlari mumkin.

Onlayn ta'lim vositalari ko'pincha sinfda aralash ta'lim muhitini yaratish uchun ishlatiladi. Bu o'qituvchilarni darsga va materialga jalb qilishda yordam beradi.

Onlayn ta'lim, shuningdek, o'qituvchilarga darsdan oldin tayyorgarlik vaqtini tejashga yordam beradi. Onlayn ta'lim vositalari yordamida o'qituvchilar qog'ozlarni baholash, talabalarga yakkama-yakka e'tibor berish va hatto band bo'lgan ish jadvalida o'zlari uchun bo'sh vaqt olish uchun ko'proq vaqt sarflashlari mumkin. Masofaviy ta'lim o'qituvchi yoki tengdoshlar bilan shaxsan o'zaro muloqotni o'z ichiga olmaydi.

Talabalar uyda mustaqil o'qishadi va o'rganish individualdir va har bir talaba va ularning mavjudligiga qarab tezlik va vaqt jadvaliga qarab o'zgaradi.

Masofaviy ta'lim aslida onlayn ta'limning ta'lim vositalariga tayanadi va shuning uchun ikkalasi o'rtasida qandaydir chalkashliklar mavjud. Onlayn masofaviy ta'lim bilan ham o'qish mumkin. Shu ma'noda masofaviy ta'lim onlayn ta'limning bir qismidir.

Masofaviy ta'lim masofaviy bo'lgani uchun talabalarni butun dunyo bo'ylab universitetlar bilan bog'lashi mumkin va bu turli mamlakatlardagi talabalar uchun yanada qulayroq bo'ladi. Bundan tashqari, u arzonroq ekanligi ma'lum, bu esa butun dunyo bo'ylab va turli ijtimoiy-iqtisodiy darajalarda ko'plab talabalar uchun ta'limni yanada qulayroq qilishga yordam beradigan yana bir omildir.

Adabiyotlar ro'yxati:

- Azizxo_jaeva.N.N.Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat.–T.:2003.-174 b.
5. Barkamol avlod orzusi. – T.: O_zbekiston. 2000. - 245 b.
6. Beruniy. Qadimiy xalqlardan qolgan yodgorliklar Tanlangan asarlar. 1-jild. – Toshkent: 1968. 106-107 b.
7. Bepalko V.P. Slagaeme pedagogicheskoy texnologii. –Moskva: Pedagogika, 1989. - 190 b.
- 8.Bob Kizlik.Lesson Planning,Lesson Plan Formats and Lesson Plan Ideas.. www ADPRIMA. com
9. Bugatov V.M. Pedagogicheskie tainstva didakticheskix igr. Ucheb.-metodicheskoe posobie. 2-e izd.. – M.: Flinta, 2003. -152 s.
10. Gromkova M.T Pedagogika obrazovaniya vzroslyx (uchebnoe posobie) – M.: TOO. Intl.Tex. 1995 g. - 96 s